

Metsäalan strateginen ohjelma

15.9.2009

Juha Ojala

Esityksen sisältö:

- **Metsäsektorin tilannekatsaus**
- **Metsäalan strategisen ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet**
- **Alan kilpailukykyä parantavat toimenpide-ehdotukset**

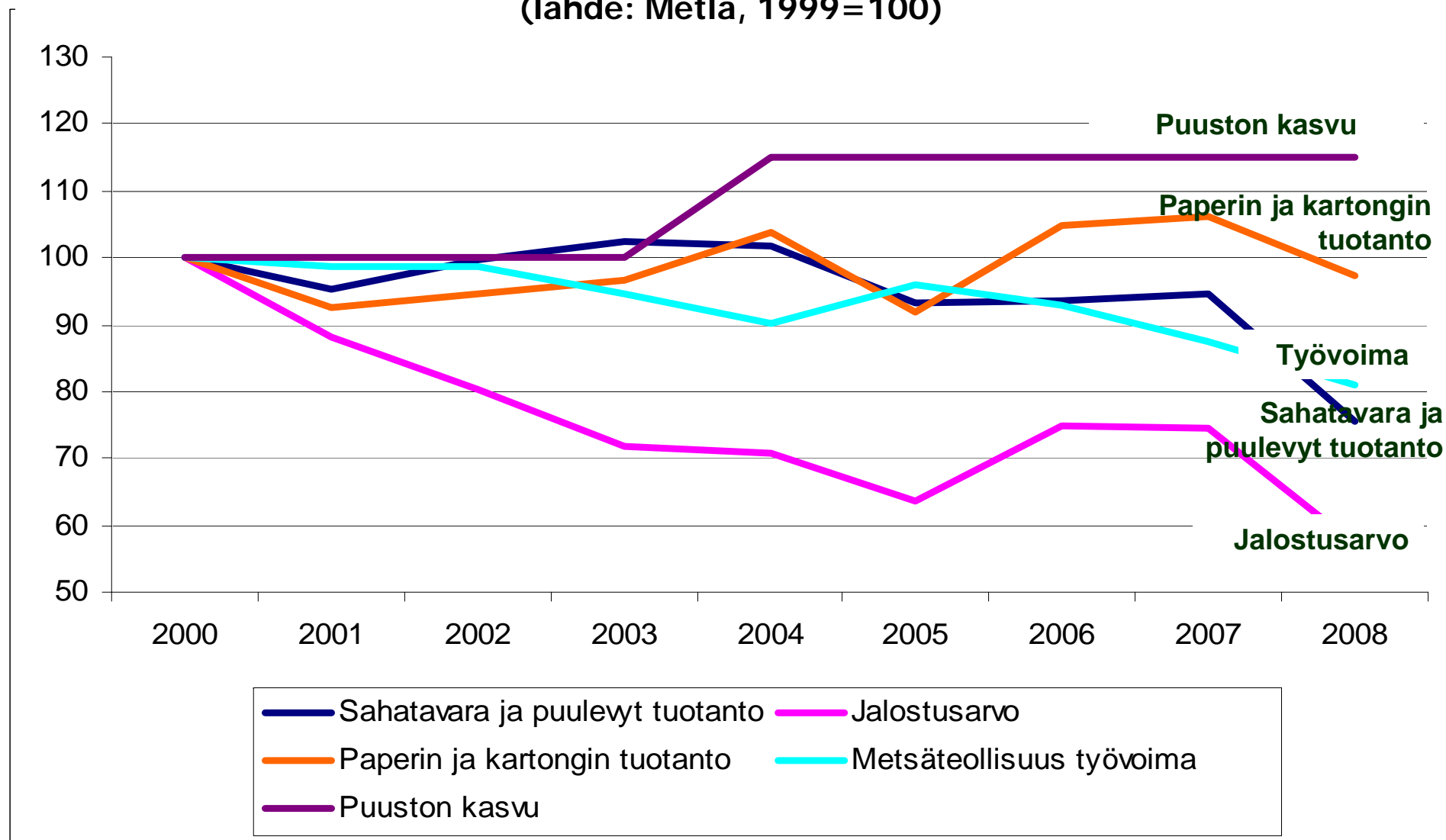

Metsäalan strategisen ohjelman taustaa:

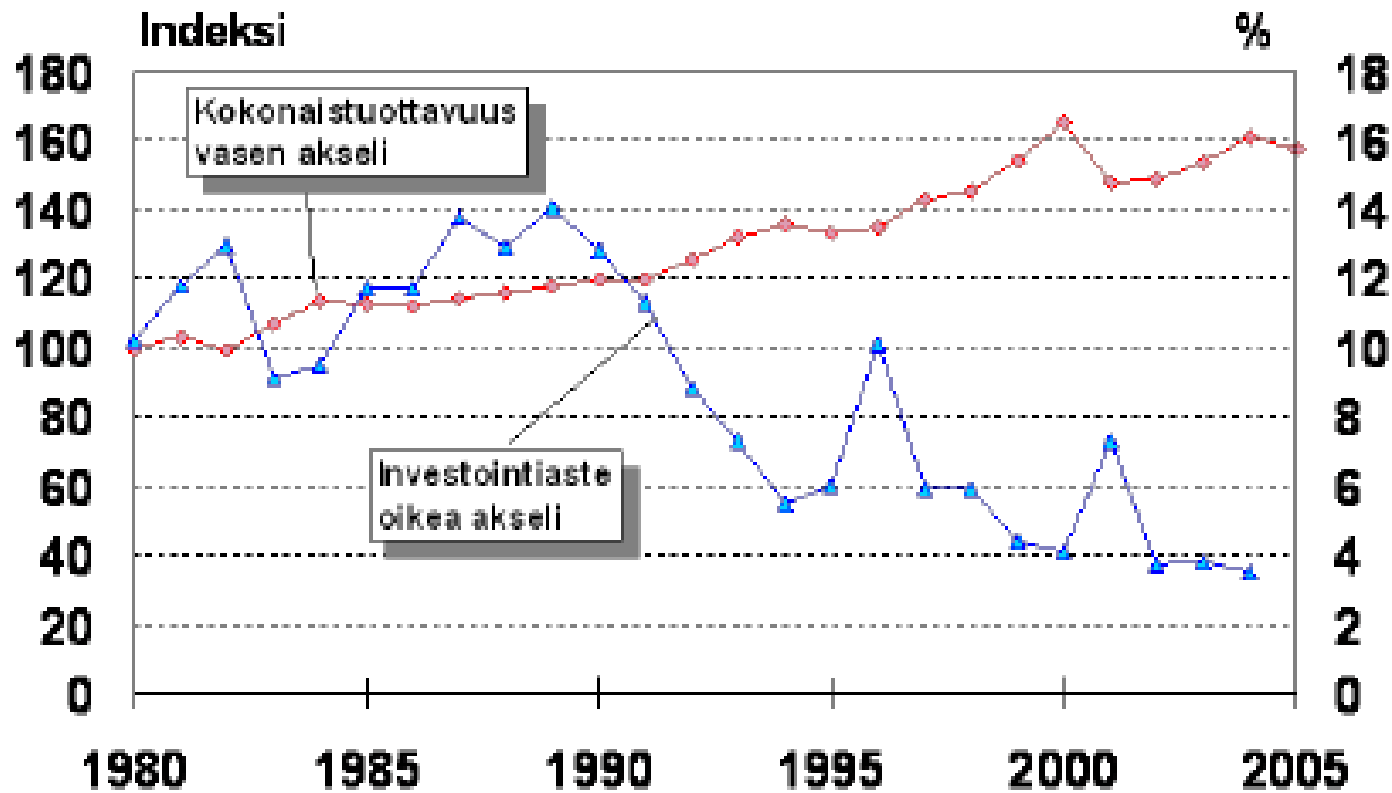
- Metsätalous ja metsä- ja puutuoteteollisuus työllistävät edelleen suoraan noin 85 000 suomalaista ja koko metsäklusteri työllistää n. 200 000 työntekijää.
 - Maamme tavaraviennin arvosta lähes 20% metsäteollisuudesta (v.2008 11,4 mrd € eli 17%).
 - Bioenergian tuotannosta valtaosa metsäteollisuuden tuotantoon sitoutunutta.
- ⇒ Metsäsektori on edelleen hyvin tärkeä hyvinvoinnin lähde Suomelle.
- Metsäteollisuuden strategiat ovat muuttuneet merkittävästi 2000 –luvulla - merkittäviä panostuksia uusien tuotteiden ja teknologioiden kehittämiseen.
 - Puutuotetoimialalla on merkittäviä mahdollisuuksia uuden liiketoiminnan kehittämiseen
 - Uusien tuotteiden ja palvelujen kypsyminen merkittäväksi liiketoiminnaksi kestää 10-15 vuotta
 - Eräiden paperituotteiden kysyntä on hiipumassa päämarkkinoilla.
 - Koko toimialan yritysten kannattavuus on heikentynyt 2000-luvulla ja investointiaste kotimaahan on laskenut
 - Kapasiteettia on merkittävästi purettu kotimaassa v. 2005-2009; sellu-, paperi- (10-20 %) ja sahateollisuudessa (<10 %) ”ensimmäistä kertaa Suomen metsäteollisuuden historiassa” – eikä uusinvestointeja ole tiedossa

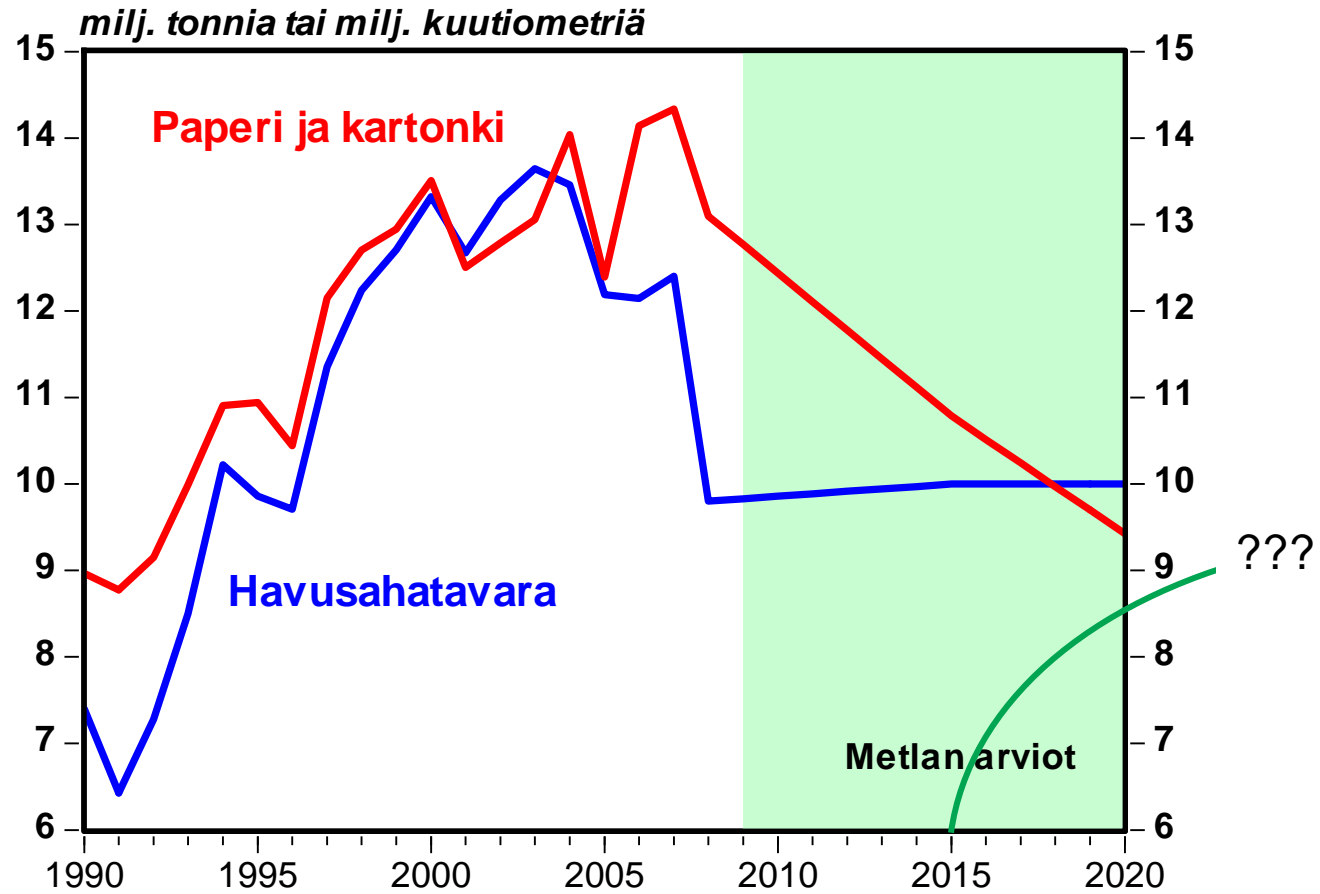
Metsäteollisuuden jalostusarvo, työvoima ja tuotanto sekä puuston kasvu (lähde: Metla, 1999=100)

Metsäteollisuuden kokonaistuottavuuden kehitys ja investointiaste Suomeen (Indufor)

Metsäteollisuuden tuotanto 1990-2008 ja arviot vuoteen 2020 (Lähde Metla)

Metsäalan strategisen ohjelman (MSO) tavoitteet:

MSO:n tavoitteena on:

- ennakoida ja seurata metsäalan rakennemuutosta,
- koordinoida metsäteollisuuden ja metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmän (ns. Ahon työryhmän) esitysten toimeenpanoa ja
- tehdä tarvittaessa uusia aloitteita metsäalan kehittämiseksi.

Keskeiset metsäalan toimijat mukana MSO:n johto- ja työryhmissä. Ohjelma raportoi talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle. Osa hankkeiden tavoitteista on yhteisiä Kansallisen metsäohjelma 2015 hankkeiden kanssa ja MSO täydentää sekä tukee KMO 2015:n toimeenpanoa.

Ohjelma käynnistää ja toteuttaa metsäalan strategisia tavoitteita tukevia muutosprosesseja, jotka kehittävät toimialaa sekä sitä koskevaa lainsäädäntöä, hallintoa ja toimintaedellytyksiä.

Tavoitteena saada tärkeimmät ja vaikuttavimmat muutosprosessit konkreettisesti liikkeelle!

Metsäalan strategisen ohjelman (MSO) käynnistyminen:

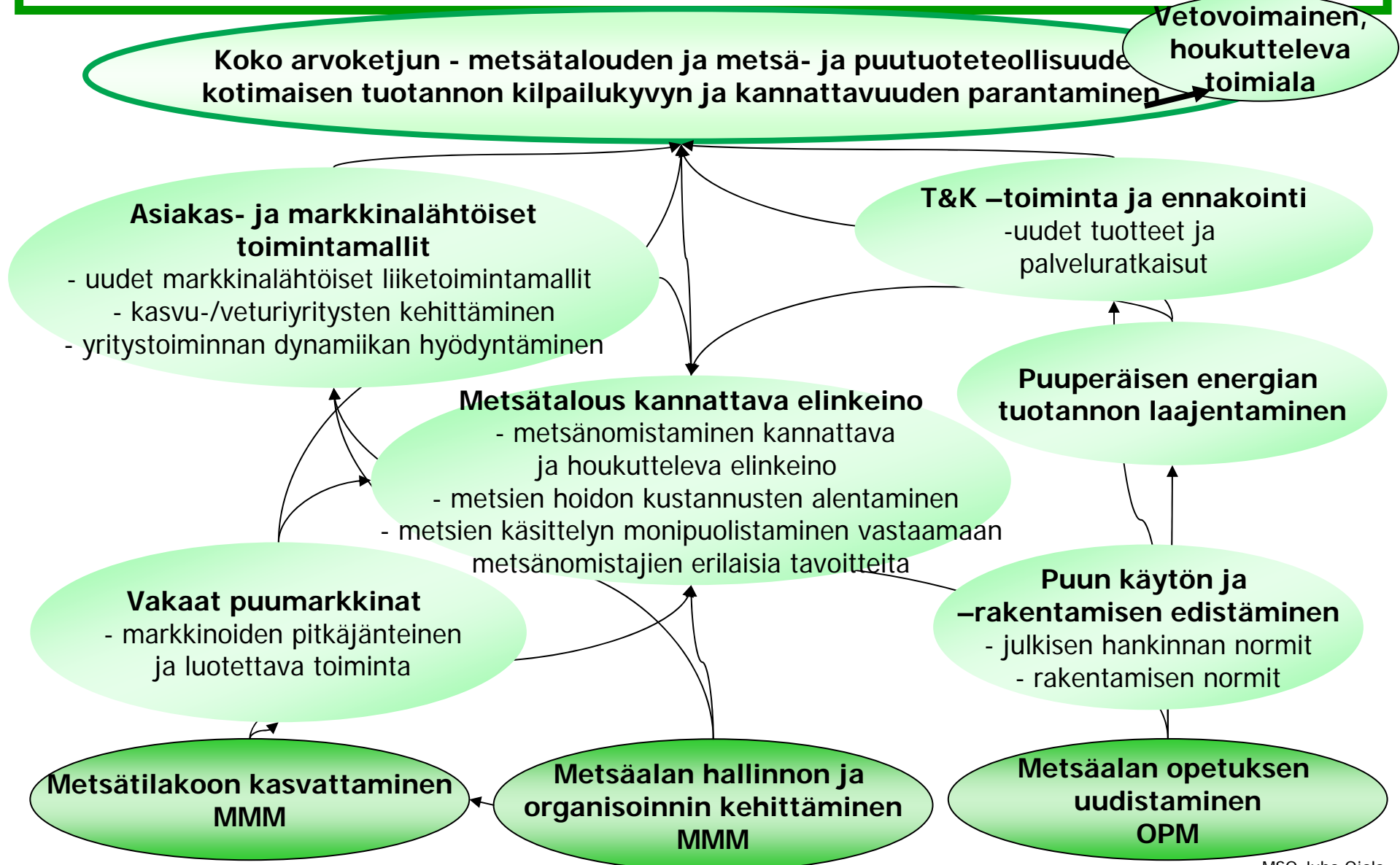
- Ohjelma on organisoitunut kuuden painopistealueen mukaisiksi työryhmiksi, joiden vetovastuu on vastuutettu henkilötasolle. Työryhmiin on haettu asiantuntijat eri ministeriöistä, TEM:n osastoilta ja yksiköistä sekä alan yrityksistä ja etujärjestöistä.
- Tavoitteena on, että työryhmien työn pohjalta ensimmäiset strategiset linjaukset ja toimenpide-ehdotukset voidaan tehdä elo-syyskuussa.

Alan strategiset tavoitteet: Kannattava metsätalous ja metsä- ja puutuoteteollisuus

Klusterin tuotannon arvo kaksinkertaistuu v. 2030 mennessä -

Lisää hyvinvointia monimuotoisista metsistä – kotimaisen puun käyttö lisääntyy

MSO:n painopistealueet ja toimenpiteet:

- 1. Metsätalouden ja metsä- ja puutuoteteollisuuden kotimaisen tuotannon kilpailukyky** koostuu eri tuotannontekijöistä ja toimintaympäristöstä. Näiden osalta on kerätty tietoa eri lähteistä ja toteutettu nopealla aikavälillä kansainvälinen vertailu. Kesän aikana aineisto analysoitiin ja tehtiin tiivis raportti. Työryhmän työn pohjalta on tehty toimenpide-ehdotuksia kilpailukyvyn parantamiseksi, jotka MSO-johtoryhmä päätti saattaa tiedoksi valtioneuvostolle. Vetovastuu TEM/Juha Ojala.
2. Metsäalan yritysten toimintamahdollisuuksien kehittämiseksi toteutetaan kaksi eri osaprojektia:
 - 21. Keskitytään **metsäalan yritystoiminnan edellytysten ja liiketoiminta-osaamisen kehittämiseen metsäpalveluliiketoiminnassa.** Työryhmä on työstämässä ehdotuksia. Vetovastuu TEM/TYO Pertti Hämäläinen.
 - 22. **Selvitetään uusien innovaatioiden ja liiketoimintamallien sekä rahoituksen kehittämisehdotukset metsä- ja puutuoteteollisuudessa sekä metsään liittyvissä palveluliiketoiminnoissa.** Uusien liiketoimintamallien ja mahdollisen metsäalan yrityskiihdyttämön kehittämistyö on käynnistysvaiheessa. Veto-vastuu TEM/INNO Janne Känkänen.

MSO:n käynnistyminen:

- 3. Puumarkkinoiden toiminnasta on käynnistynyt ulkopuolinen selvitys ja kansainvälinen benchmarking**, jonka perusteella tehdään toimenpide-ehdotukset puumarkkinan toimivuuden ja ennustettavuuden parantamiseksi. Ulkopuolisen analyysin toteuttaa Pöyry Forest Industry Consulting, jonka alihankkijana toimii Metla. Selvitys ja johtopäätökset toteutetaan lokakuun loppuun mennessä. Vetovastuu TEM/TMO Raimo Luoma.
- 4. Puuperäisen energian tuotannon laajentaminen** edellyttää toimenpiteitä energiapuun saatavuuden varmistamiseksi merkittävästi kasvaville määrille. Metsähakkeen kasvava markkinoille tulo vaatii huomattavasti kasvavia resursseja hankintaketjuun. Toimiva puunhankinta edellyttää, että myös metsähakkeen kauppatavat vakiintuvat. Työryhmä tekee toimenpide-ehdotukset metsähakkeen markkinoille tulon sekä energiapuun korjuun ja kuljetusten työvoima- ja kalustokysymysten ratkaisemiseksi sekä tuen suuntaamiseksi metsähakkeen korjuu- ja kuljetusteknologian kehitykseen. Työryhmä on aloittanut työnsä syyskuussa. Vetovastuu TEM/Juha Ojala.

MSO:n käynnistyminen:

- 5. Puutuoteteollisuudella ja puurakentamisella** on merkittäviä mahdollisuuksia kansainväliseen kasvuun. PuuSuomi – verkostohanke käynnistetään uudelleen, varmistetaan puuraaka-aineiden tasapuolinen kohtelu julkisten hankintojen ohjeistuksessa ja rakentamismääräyksissä ja kehitetään alan liiketoimintakonsepteja.

Käynnistetään puutuoteteollisuuden ja puurakentamisen kansainvälisen liiketoiminnan kehittämishanke (budjettiesitys 2010) yhteistyössä mm. Metsäteollisuus ry:n, Suomen Sahat ry:n ja Puuteollisuusyrittäjät ry:n kanssa. Ohjelma on käynnistynyt esiselvitystyön osalta. Vetovastuu TEM/Reima Sutinen.

- 6. Metsäteollisuus- ja puutuotealan yritykset ovat uudistuneiden liiketoimintastrategioidensa mukaisesti **panostamassa merkittävästi uusien tuotteiden ja palveluiden T&K-toimintaan**** julkisen sektorin tukemana. Metsä- ja puutuoteteollisuus yhdessä julkisen sektorin toimijoiden kanssa on käynnistänyt mm. Metsäklusteri Oy:n ja Finnish Wood Research Oy:n (FWR) toiminnat. Julkista rahoitustukea ehdotetaan ohjattavaksi pilottihankkeisiin (mm. biojalostamot), tavoitteena on tukea FWR:n käynnistymistä (budjettiesitys 2010) ja kehitetään toimialan ennakointityötä ministeriöiden ja toimijoiden yhteistyönä. Käynnistetään metsäalan ennakointiverkoston toiminta. Ennakointityön organisoinnin osalta vetovastuu MMM/Marja Kokkonen ja TEM/Juha Ojala.

Metsäalan strategisen ohjelman (MSO) organisointi

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta

Vastuuministeri elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen, joka raportoi talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle ja toimii johtoryhmien puheenjohtajana

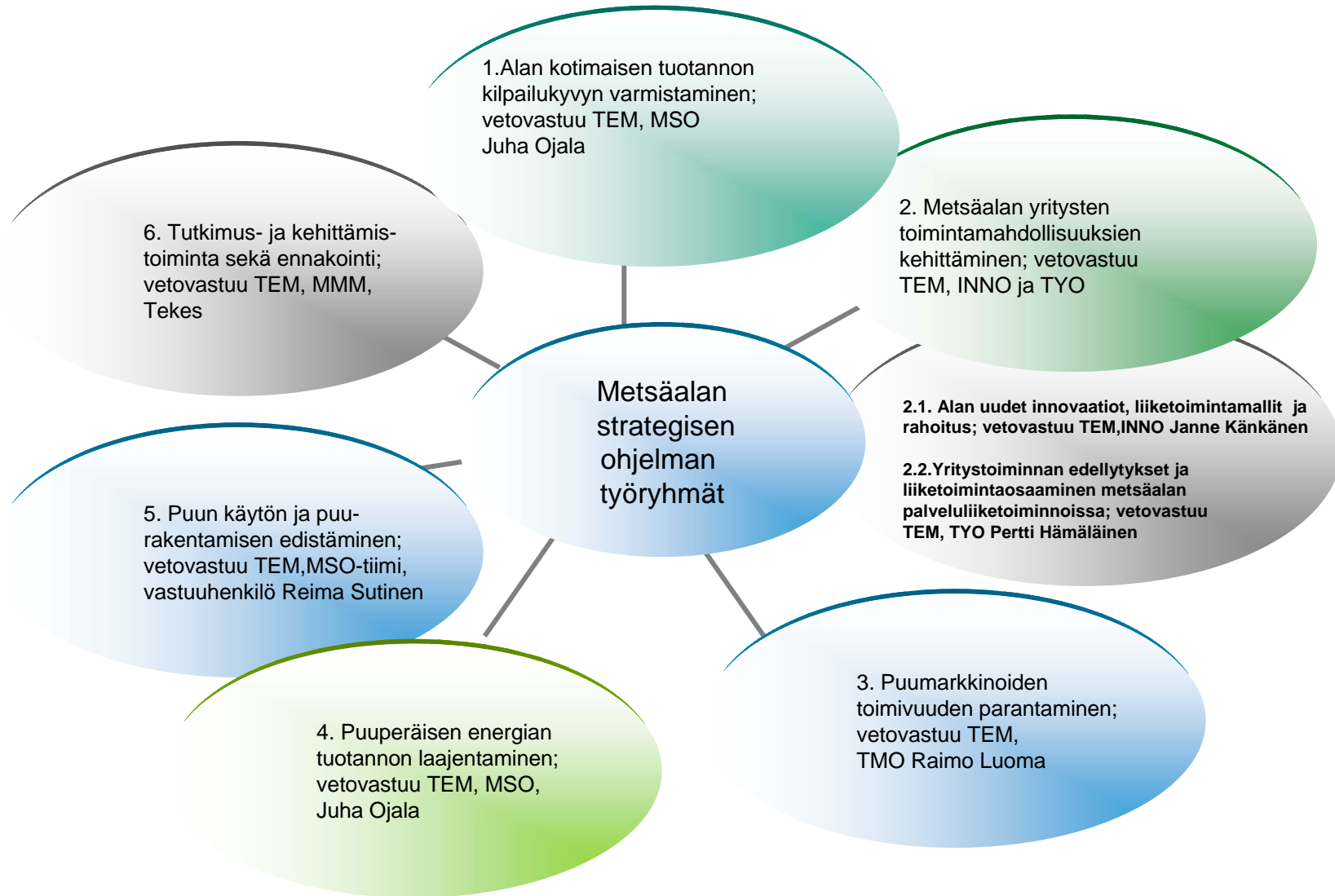
Metsäalan strategisen ohjelman MSO – johtoryhmä

TEM – konsernin sisäinen johtoryhmä TEMSO, jonka jäsenet Kuuluvat myös MSO - johtoryhmään

MSO – tiimi, vetäjänä strateginen johtaja Juha Ojala

Metsäalan strategisen ohjelman työryhmät

Metsäalan strateginen ohjelma

METSÄSEKTORIN KILPAILUKYVYN PARANTAMINEN

Tavoitteena on:

- Turvata metsä- ja puutuoteteollisuuden sekä metsätalouden muodostaman koko arvoketjun kilpailukykyinen toimintaympäristö,
- panostaa puutuotealan ja puurakentamisen kansainvälisen liiketoiminnan kehittämiseen,
- panostaa kestävän kehityksen mukaisen puuenergian käytön lisäämiseen.

Metsäalan strateginen ohjelma

Ehdotukset metsäsektorin kilpailukykyä vahvistaviksi toimenpiteiksi (1):

Nopeavaikutteiset toimenpiteet:

- Sopeuttamalla metsäteollisuuden energiaverotuksen taso kilpailukykyiseksi kilpailijamaiden kanssa esim. energiaveroleikkuria kehittämällä (VM) ja varmistamalla energian saatavuus (TEM).
- Käynnistetään puutuotealan markkinoinnin ja kansainvälisen liiketoiminnan kehittämisohjelma (TEM).
- Käynnistetään puutuotealan ja puurakentamisen innovaatio-, teknologia- ja tuotekehitysohjelma (TEM).
- Rahoitetaan biomassapohjaisia energiatuotteita tuottavan uuden teknologian ja metsäteollisuuden uusien tuotteiden kehittämishankkeita (TEM, Tekes).
- Puuenergiaa käyttävien laitosinvestointien energiatuki (TEM).
- Lisätään energiapuun korjuun ja haketuksen kasvavien tavoitteiden mukaista tukea (MMM/KMO).

Metsäalan strateginen ohjelma

Ehdotukset metsäsektorin kilpailukykyä vahvistaviksi toimenpiteiksi (2):

Pitkävaikutteiset toimenpiteet:

- Puunhankinnan ja raakapuun hinnanvaihtelujen tasaamiseksi sekä luottamuksen ja pitkäjänteisyyden lisäämiseksi kehitetään puumarkkinoille uusia toimintamalleja (TEM).
- Investoidaan metsäsektorin infrastruktuurin kehittämiseen liikenne- ja viestintäministeriön syksyllä 2009 käynnistämän selvityksen perusteella esim. energiapuuterminaalit, tärkeät tie-, rata- ja vesiväylät (LVM).
- Tavoitteeksi asetetaan metsätilakoon merkittävä kasvattaminen (keskimäärin 50-100 ha) puumarkkinoiden ja metsätalouden kannattavuuden turvaamiseksi. Metsätilojen koon kasvattamiseksi mahdollisina toimenpiteinä selvitetään (MMM/KMO, VM, OM):
 - luovutusvoiton verohuojennus kaupoissa, joissa metsätilakoko kasvaa,
 - perikuntien ja kuolinpesien hallinta-ajan rajoittaminen ja
 - maataloudessa käytettyjen sukupolvenvaihdoshuojennusten käyttökelpoisuus metsätilakoon kasvattamiseksi.
- Käynnistetään metsien käsittelymenetelmien ja neuvonnan hallittu monipuolistaminen metsien käyttöä ja hakkuita kannustavaksi, jotta myös muuttuva ja aikaisempaa monitavoitteisempi metsänomistajakunta hoitaisi metsäomaisuuttaan aktiivisesti ja tuottavasti omien tavoitteidensa mukaisesti (MMM/KMO).

Metsäalan strateginen ohjelma

Ehdotukset metsäsektorin kilpailukykyä vahvistaviksi toimenpiteiksi (3):

Pitkävaikutteiset toimenpiteet:

- Edistetään metsäalan T&K-toimintaa kohdentamalla käytettävissä olevia resursseja energiapuun korjuu- ja kuljetusteknologian kehittämiseen ja metsänhoitotöiden koneellistamiseen uuden teknologian käyttöönoton nopeuttamiseksi (MMM/KMO, TEM).
- Edistetään toimivien metsäpalvelumarkkinoiden synnyttämistä purkamalla alalle tulon esteitä ja tuetaan uuden yrittäjyyden ja liiketoiminnan kehittämistä (TEM, MMM).
- Julkisten hankintojen politiikan tarkentaminen siten, että ympäristö- ja ilmastoperusteilla asetetaan etusijalle uusiutuvista luonnonvaroista tuotetut tuotteet (TEM).
- Varmistamalla alan koulutuksen ja tutkimuksen riittävät resurssit (OPM, MMM/KMO).

Metsäalan strateginen ohjelma

Ehdotukset metsäsektorin kilpailukykyä vahvistaviksi toimenpiteiksi (4):

Alan strategisen rakennemuutoksen tukeminen:

- Edistetään aktiivisesti uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvaa tuotantoa ympäristömyönteisen energian sekä materiaalien tuotannossa ja käynnistetään laaja, riippumaton kansainvälinen tutkimus puuraaka-aineen käytön etujen selvittämiseksi.
- Vahvistetaan metsäalan edunvalvontaa EU-tasolla.
- T-K –toiminnan suuntaaminen palveluratkaisujen kehittämiseen metsäalalle perinteisen tuotekeskeisen tuotannon ohelle.

Ehdotukset metsäsektorin kilpailukykyä vahvistaviksi toimenpiteiksi (5):

Metsäalan yritysten ja toimijoiden omien toimenpiteiden merkitys on suuri alan kilpailukyvyn kehittämisessä:

- kasvava panostus tuotekehitykseen ja erityisesti palveluratkaisujen kehittämiseen
- kasvava panostus uusien metsäalan palveluiden kehittämiseen: matkailu, luonnon virkistyskäyttö, metsäalan osaamisen myynti
- markkinalähtöinen tuotantokapasiteetti
- tuottavuutta parantavien investointien kasvattaminen kotimaahan koko arvoketjun tehostamiseksi
- toimenpiteet ja investoinnit yksittäisten tuotantopanosten kustannusten hillitsemiseksi (energia, työvoima, raaka-aineet)
- kotimaan puumarkkinoiden vakaa toiminta (uudet toimintamallit, osapuolten luottamus)
- arvoketjun alkupään eli metsätalouden kilpailukyvyn ja kannattavuuden ylläpitäminen
- metsänhoidon töiden tuottavuuden ja kustannustehokkuuden kasvattaminen teknologiaa kehittämällä ja ottamalla nopeasti käyttöön koneellisia menetelmiä mm. istutukseen ja taimikonhoitoon

Kiitos

juha.ojala@tem.fi

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

MSO Juha Ojala